

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summula Casuum Conscientiæ

In Qva Agitur De Præceptis Ecclesiæ, De Officio Confessarii, Ac De
Censuris

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ Agrippinæ, 1652

Articulus IV. De septimo effectu excommunicationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41572

licita Potest tamen Episcopus eiusmodi praesentationem non admittere. Quia etsi possumus cum toleratis communicare, non tamen tenemur.

Parochus excommunicatus siue toleratus, siue nō. valide assistit matrimonio, si non repellatur; quia non assistit vt iurisdictionem exercens, sed vt testis. Valide etiam, si sit toleratus dat alteri licentiam assistendi, secus si non sit toleratus, quia talem licentiam concedere est actus iurisdictionis.

ARTICVLVS IV.

De septimo effectu excommunicationis.

SEPTIMVS effectus est priuare excommunicatum fidelium conuersatione. Quod ita intelligitur vt excommunicatus etiam toleratus, peccet propria sponte, & sine necessitate communicando cum alijs. vt liceat fidelibus communicare ciuiliternon excommunicato tolerato, non autem cum viuendo.

Nota 1. excommunicatum communicantem cum fidelibus in actionibus humanis plerumque nō nisi mortaliter peccare. Idem dic de fideli qui quoad diuinam communicat cum non tolerato. Qui tamen frequenter cum illo conuersatur, extra casus permittitur, videtur reus peccati mortalis: quamuis adhuc qui non nisi venialis eum damnent, per se loquendo, secluso contemptu, & scandalo.

Nota 2. conuersantem cum excommunicato vitando, incurrere minorem excommunicationem: imō peccare mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrere, quando communicat in crimine criminoso, id est quando scienter, & notabiliter participat in crimine, propter quod aliquis fuit excommunicatus, & denunciatus, vt si det illi consilium non reuocandi, non dimittendi concubinam, &c.

Nota 3. prohibitū esse communicare cum excommunicato vitando in casibus hoc versu cōprehensis.

Os, orare, vale communio, mensa negatur.

Per, *os*, intelligitur quæcunque allocutio siue voce, siue scripto, siue nutibus facta: intelliguntur etiam oscula, amplexus, & alia signa amicitia.

Per, *orare* intelligitur oratio, quæ illicita est facta cum excommunicato vitando.

Per, *vale*, intelligitur omnis honorifica salutatio, siue fiat verbis, siue aperiendo caput, siue assurgendo, modisque similibus. Non tamen videtur illicitum ista exhibere personis in alto gradu constitutis, ut damnus aliquod caueatur. Quod autem dicunt aliqui, licitum esse vitandum salutantem resalutare, eique scribenti rescribere, non placet, cum propter excommunicationem, merito huiusmodi obsequiis priuatus sit.

Per particulam, *communio* intelligitur communicatio in habitatione, in negotiis, &c. Unde non licet per modum societatis, dormire in eodem lecto cum non tolerato, secus si id fiat præter intentionem, ut contingere potest in diuersis. Non etiam licet contractum inire cum excommunicato vitando; contractus tamen cum eo initus valet. Unde patet posse excommunicatum validè emere, aut vendere, donare, matrimonium inire, profiteri in Religione approbata, &c.

Nota 1. quod etsi alter contrahens possit contra excommunicatum, cum quo contraxit, agere, non tamen vice versa potest excommunicatus, antequam absoluetur, agere in iudicio, contra non excommunicatum, eumque cogere ut sit contractui.

Dico, *in iudicio*, nam vitandus potest priuatim petere suum debitum, & debitor tenetur ex iure natura, debitum ei soluere, tempore præfixo, ut fert probabilior sententia. Quamuis autem probabile sit solutionem differri posse, donec creditor Ecclesie reconcilietur, nullo modo admittendum est, quod debitor excommunicatus non teneatur satisfacere, donec absolutus sit.

Nota 2.

Nota 2. testamentum non posse licite fieri ab excommunicato, nisi ex causa necessaria, & etiam aliis illicitum esse interesse confectioni testamenti, saltem si condens sit vitandus: si tamen ab eo fiat, valere, nisi in paucis casibus à iure exceptis.

Quidam tamen purant non esse illicitum, quod operans, se heredem instituendum, vitandum inducat ad condendum testamentum, & consequenter quod Notarius, & testes ab eodem requisiti, intersint. Verum si quis excommunicatum vitandum heredem instituat, valida est institutio, etsi testator peccet, ob generalem prohibitionem communicandi cum excommunicato, non tolerato.

Per particulam, *mensa*, intelligitur communicatio cibi & potus, quæ fit in eadem mensa communi, per modum societatis: secus si per accidens contingat aliquem eidem mensæ accumbere cum excommunicato, ut fieri potest in diuerforiis.

Quæres in quibus casibus liceat communicare cum excommunicato vitando. Respondeo id licere in casibus hoc versu comprehensis.

Vtile, lex humile res ignorata necesse.

Per, *utile* intelligitur vtilitas participantis cum excommunicato, aut ipsius excommunicati. Vnde licet alterius defectu, petere consilium à confessorio excommunicato, medicinam à medico, &c. Licet etiam suasionibus, concionibus, aliisque modis excommunicatum inducere ad resipiscentiam.

Per particulam, *lex*, intelligitur lex connubialis, seu matrimonium, & sensus est, uxorem posse eodem modo se gerere ac antea, cum marito excommunicato, & vice versa maritum cum uxore excommunicata, quoad habitationem, thorum, mensam, admittationem domus &c.

Nonnulli limitant, nisi scienter matrimonium contrahatur cum excommunicato. Verum alii hanc limitationem reiiciunt, qui proinde existimant fornicationem, quæ excommunicato scienter nupsit non

priuari iure petendi debitum; esto sic contrahendo peccauerit, & in minorem excommunicationem incurrit.

Valet tamen limitatio; si lata sit excommunicatio in alterum coniugum, vel in vtrumque, ratione matrimonii malè celebrati, tunc enim alter non potest communicare cum altero in prædictis. Et similiter si vnus coniugum sit excommunicatus ob aliquod crimen, non potest alter cum eo communicare in tali crimine, & secus faciens in maiorem excommunicationem incurrit, ex antedictis.

Per *humile*, intelligitur obsequium à subditis, & inferioribus suis dominis, & superioribus præstitum. Quamuis enim isti sint excommunicati, & vitandi, possunt eorum subditi cum iis communicare, quoad officia ordinaria, quæ aliis iis exhibere solent.

Vade in primis possunt filii, & filia conuersari cum patre, & matre excommunicatis. Nomine autem filiorum intelliguntur non modo carnales, siue legitimi sint, siue illegitimi, sed etiam adoprui non modo qui sunt in primo gradu, sed etiam qui in vltioribus, nimirum nepotes, pronepotes, &c. Item qui ob affinitatem tenent quodammodo locum filiorum, vt gener, nurus, priuignus, priuigna. Nec tantum filii qui sunt sub potestate patris, sed etiam emancipati.

Possunt etiam serui, & famuli, siue vrbanus, siue rustici communicare cum suis dominis, vel heris excommunicatis, idque plus, aut minus, iuxta rationem suæ obligationis. Quod aliqui limitant, modo ante excommunicationem contractâ subditi fuerint. Alii tamen probabilius hanc limitationem reiciunt, præsertim quando famuli ex causa necessaria, vt plerumque fit, alicuius seruitio se addicunt.

Limitari præterea id posse videtur, ne prædictis liceat cum dominis excommunicatis communicare in diuinis. Verum eiusmodi limitatio non admittitur,

tur, quoad eam communicationem quam subditi
præstare solent. Vnde potest famulus dominum suum
ad Ecclesiam proficentem comitari: potest sacel-
lanus horas cum Episcopo recitare. &c.

Possunt rursus Religiosi conuersari cum suo supe-
riore excommunicato. In iis tamen quæ ad superio-
ritatem, & iurisdictionem spectant, illis obedire non
tenentur, sicut neque clerici Episcopis excommuni-
catis.

Nota, quod diximus de conuersatione filiorum, &
subditorum cum parentibus, & dominis excom-
municatis, a quæ dicendum de conuersatione paren-
tum, & dominorum cum filiis, & subditis excom-
municatis. Vnde possunt superiores communicare
cum subditis, tam quoad ea quæ ipsis præstare te-
nentur, quam quoad illa quæ ab ipsis recipere de-
bent.

Idem etiam extendi debet ad fratres, & conseruos,
ita scilicet vt frater cum fratre excommunicato possit
conuersari, saltem quando simul habitant, & seruus
cum seruo excommunicato. Excipienda tamen com-
municatio, quando ex ea crearetur alicui periculum
proprie subuersionis.

Per, *rem ignoratam* significatur eum qui cum igno-
rantia, aut inaduertentia inculpabili communicet
cum excommunicato vitando, non peccare, nec mi-
norem excommunicationem incurrere. Imo aliqui
probabiliter id extendunt ad ignorantiam culpabi-
lem, modo non sit affectata, quod tamen aliis non
probat.

Nota 1. quando dubito an aliquis sit excommuni-
catus, & denunciatus, me non posse illum vitare, quia
in dubio fauendum est possidenti suam famam. At
quando scio eum esse excommunicatum, & dubito
an sit denunciatus, possum quidem eum tanquam
excommunicatum vitare, sed ad id non teneor, per
se loquendo, seu secluso scandalo: quia adhuc possi-
det ius communicationis cum fidelibus.

Nota 2 me teneri cum vitare, quem constat esse denunciatum, siue ex publica fama, siue ex testimonio duorum vel trium hominum fide dignorum, siue ex confessione ipsius excommunicati id sciant. Non tamen sufficere videtur solius Parochi testimonium, nisi simul ostendat litteras denunciatorias.

Nota 3, in dubio iuris, neminem teneri se gerere vt excommunicatum, quando facta sufficienti inquisitione dubium non vincitur. Idem probabiliter dixerim in dubio facti, etsi aliqui aliter sentiant; quia tam in hoc, quam in illo dubio melior est conditio possidentis. Porro dicitur dubium iuris, quando dubitas, an propter delictum quod commisisti, excommunicatio sit lata; dubium verò facti, quando dubitas an commiseris delictum, propter quod lata est excommunicatio.

Per, *neesse*, intelligitur necessitas quæ participantem cum excommunicato vitando, excusat à peccato, siue ea sit spiritualis, siue temporalis; siue sit extrema, siue tantum grauis; siue at ipsius excommunicati, siue cum eo participantis.

Vnde potes dare eleemosynam excommunicato vitando, si sit in graui necessitate constitutus, & ab eo petere, si graui ter indigeat. Potes etiam prosequi societatem cum excommunicato vitando, quam antè cum eo contraxeras.

Nota, si feratur excommunicatio contra participantes cū excommunicato, ea non ligari illos qui ob causas prædictas, ex iuris concessione, cum iis communicant. Quod aliqui limitant, nisi communicatio cum illo specialiter prohibeatur, etiam in dictis casibus; tunc enim non licet cum eo communicare in casibus iure humano, aut consuetudine concessis, sed in iis tantum quibus ex iure naturali aut diuino tenentur aliqui communicare cum excommunicato, vt filius cum patre, &c.

Verum vt ista limitatio admittenda sit, oportet prohibitionem illam fieri vel à iudice, qui eiusmodi

com-

communicationem concessit, vel ab habente eandem, aut maiorem potestatem. Cùm perspicuum sit iudicem minorem, non posse validè restringere concessionem à maiori factam.

ARTICVLVS V.

De aliis effectibus excommunicationis.

OCTAVVS effectus est, privare excommunicatum omni communicatione forensi, ita scilicet vt nequeat esse Iudex, Procurator, Actor, aut Testis etiam in civilibus. Verùm ad pleniorum horum intelligentiam.

Nota 1. acta per iudicem Ecclesiasticum, non toleratum, non modò esse illicita, sed etiam invalida; cùm privatus sit iurisdictione. Licet autem aliqui dicant, gesta per iudicem secularem vitandam, non esse invalida, alii tamen oppositum communiter statuerunt, à quorum sententia recedendum non est. Loquor de iudice non tolerato, nam acta tolerati sunt tantùm illicita; cùm iurisdictione non privetur.

Nota 2. multos existimare, excommunicato non tolerato invalidè conferri officium aliquod sacularitatis, aut dignitatem habentem annexam iurisdictionem. Alii tamen, defectu certi iuris, docent probabiliter eiusmodi collationem esse validam, esto sit illicita, & irritari possit.

Imò autores prioris sententiæ fatentur, collationem illam validè fieri, quando aliquis ex testamento, vel ab intestato acquirit aliquod dominium temporale, adiunctam habens dignitatem & iurisdictionem. Quia accessorium sequitur principale, quod ab excommunicato validè acquiri potest. Et à fortiori valet collatio alicuius dignitatis, vel officii non habentis annexam iurisdictionem, vt gradus Doctoratus, officii Tabellionis, Procuratoris, &c. vt omnes concedunt.